

2020. JÚLIUS 27. HÉTFŐ 08:00 2020. 07. 27. 12:04

A

szabadkőműves-páholyok valós szerepéről és jelentőségéről

A KORABELI KULTURÁLIS-TÁRSADALMI TÖRÉSVONAL MA IS MÉRGEZI A POLITIKA MÉLYRÉTEGEIT Tóth Gy. László

Szakács Árpád tájékozott és művelt újságíró, aki irodalmi stílusban ír, ráadásul kritikai attitűdje miatt nem szereti a látszat- és félmegoldásokat, a mellébeszélést, a képmutatást és az önfeladó kompromisszumokat. Soha nem tagadta, hogy könyvkiadással is foglalkozik. A Kárpátia Kiadó adta ki Raffay Ernő történelmi jelentőségű könyveit is. Ezt soha nem titkolta, és ha valóban pénzéhes lenne – ahogy ellenségei állítják –, akkor gyorsan profilt váltana.

Szakács legújabb bűne, hogy megtörve a szabadkőművesség valódi szerepét elhallgató csöndet, nem fogadta el a történészszakma döntő részének azon állítását, miszerint a szabadkőművesség egy megmosolyogtató dolog, ráadásul nincs semmiféle értékelhető szerepe a magyar történelemben. Akik ezt kétségbe vonják, azok nem történészek, hanem tudatlan képzelődők, önálló gondolkodásra képtelen erkölcstelen lények, nacionalisták és antiszemiták, összeesküvés-elméletekben hívő szerencsétlenek.

A kanonizált történettudomány képviselőit nem zavarja, hogy a kérdéskörben megszólaló jobboldali szerzők egyike sem állította, hogy a trianoni békediktátum kizárólag a szabadkőműves mozgalmak tevékenységének következménye. A történelmi események mindig is a sokismeretlenes egyenletekhez hasonlítottak, és aligha létezett olyan történelmi esemény, amely egyetlen okra vezethető vissza. Már megszoktuk, hogy a mainstreamhez (fősodorhoz) tartozók mindig alábecsülik a munkásságukat kritikával illetőket, és idézettségükre, pozícióikra, tudományos fokozataikra hivatkozva igyekeznek kitérni a tényszerű és korrekt viták elől. Bevált módszerük, hogy vitatható vagy vállalhatatlan kijelentéseket tulajdonítanak ellenfeleiknek, amit aztán látványosan megcáfolnak. Nem zavarja őket, hogy a megsemmisített kijelentések többnyire légből kapottak, mert a céljukat végül is elérik: vitapartnerüket besározzák, lejáratják. Nehéz korrekt vitát folytatni Karsai Lászlóval vagy Ungváry Krisztiánnal, akik a tudományosság szédítő magasságából letekintve nem sok esélyt adnak a tudományos fokozatok nélküli megszólalóknak. A magas idézettségtől megrészegült intellektuellek nem érvelnek, beérik a stigmázással, a morális megsemmisítéssel.

Kész csoda, hogy ennek ellenére már eddig is sok színvonalas és tisztázó hozzászólást olvashattunk. Nyilvánvalóvá vált, hogy a történészszakma magas rangú és rendű képviselői sem a földön kívüli lét megtestesítői: nekik is vannak kötődéseik, érdekeik, világnézetük, politikai állásfoglalásaik stb. Ezek olyan alantas dolgok, amelyek méltatlanok a kizárólag az

intellektuális-erkölcsi szférában létező, abszolút objektív álláspontot képviselő balliberális szellemóriásoktól.

A most zajló polémia külön érdekessége, hogy a szabadkőművesség szerepének felvetése mindmáig a magyar történelem egyik kibeszéletlen és vitatott kérdése. A téma bizonyos körökben ma is tabunak számít. Ezért keltett nagy feltűnést Romsics Ignác történész nyilatkozata, aki a meseszerű és felelősségáthárító magyarázatok közé sorolta a szabadkőművesek szerepét felvető nézeteket. Szakács Árpád joggal kifogásolta Romsics elfogult és elnagyolt véleményét. A kialakult vitában Ablonczy Balázs történész sietett Romsics segítségére: „Tisztázzuk, hogy Romsics Ignác szakmai véleményt hangoztatott”. De Ablonczy nem érte be ennyivel, egy kis történelemhamisítással lényegében eldöntötte a szabadkőművesekről indult vitát: „A dolog lényege az, hogy azokban az időkben alapvetően a szabadkőművesség is nemzeti álláspontra helyezkedett.” (Népszava, 2020. június 22.) Ez akár a kánon szerinti magyar történetírás ítéleteként is felfogható. Kár, hogy a tények, a történések, a korabeli dokumentumok és források mindezt alapvetően cáfolják. A szabadkőműves-páholyok kezdetben valóban nemzeti és karitatív célokat is szolgáltak, de a XIX. század végén és a XX. század elején már egészen más célokért küzdöttek.

A szabadkőművességről folyó vita – kis leegyszerűsítéssel – lényegében Raffay Ernő történeti munkásságának jelentőségéről és hitelességéről szól. Raffay korunk egyik legjelentősebb történésze, akinek munkásságát évszázadok múlva is olvasni és idézni fogják a történelem iránt érdeklődők, mert megkerülhetetlen tanulmányok és könyvek sokaságát tette le a magyar történettudomány asztalára. Raffay történettudományi tette, hogy levéltári források alapján megkezdte a hazai szabadkőművesek történetének feldolgozását és nyilvánosságra hozatalát. Munkásságának köszönhetően részben érvényét veszítette a korábbi történelemszemlélet: az általa feltárt tények, események és összefüggések értékelése ma már megkerülhetetlen. A szabadkőművesség működését megismerve ugyanis sok mindent újra kellene gondolni az első világháborúról, az úgynevezett Tanácsköztársaságról, Trianonról vagy akár a Szabad Demokraták Szövetségéről, akik szellemi elődüknek vallották az egyik legnagyobb magyar- és keresztényellenes szabadkőművest, Jászi Oszkárt.

Magyarország esetében éppen Raffay könyveiből tudhatjuk meg, hogy az eddig jelentéktelennek beállított szabadkőműves-páholyok milyen óriási befolyásolási potenciállal bírtak. Kis túlzással azt is mondhatnánk: történelemformáló szerepük volt. Ezt már nem lehet meg nem történné tenni: kissé szálnalmas és unalmas, hogy e folyamatok feltáróit napjaink balliberális véleményvezérei kiközösítik a történészszakmából és rendszeresen antiszemitának vagy összeesküvéselmélet-hívőnek nevezik őket.

Nézzünk néhány konkrétumot! Raffay szabadkőművességgel foglalkozó könyvsorozatának első darabja 2010-ben jelent meg Szabadkőművesek Trianon előtt címmel. E kötet bevezetésében Raffay Ernő rendkívül áttekinthetően fogalmazza meg a progresszív szabadkőműves-páholyok céljait. Ezek röviden: a kereszténység (névlegesen a klerikalizmus és a római katolikus egyház) elleni harc, valamint ezzel összefüggésben az oktatás államosítása; a szabadkőművesi elveket realizáló népparlament létrehozása az általános választójog bevezetésével; a magyar nemzet történelmének átírása és a nemzeti hagyományok köztudatból való kiiktatása, nevetségessé tétele. Ugyanitt olvashatjuk: „Az első világháborút megelőző mintegy másfél évtizedben a magyarországi szabadkőművesség szembekerült, pontosabban fogalmazva tudatosan szembefordult az ország magyar népének legfontosabb stratégiai létérdekeivel.” Raffay könyveit olvasva nyomon követhető az egész eszmei-politikai folyamat, amelynek végeredményeként a baloldali radikálisok egyre jelentősebb befolyásra tettek szert, előkészítve ezzel az 1919-ben történeteket. Jászi már 1911-ben így beszélt: „Kell, hogy a mi szövetségünk egyre inkább az emberi haladás internacionáléjának magyarországi serege legyen, mely mint avantgárd élcsapat tanulmányozza a terepet, és készítse el a haditervet ama reformeszmék számára, melyeket a kartársak elmaradt tömege, a hatalmasak és az elnyomottak csőcseléke még felfogni vagy megvalósítani nem képes.”

Külön aktualitást ad e gondolkodásmódnak, hogy sokan ma is osztják Jászi Oszkár történelemszemléletét: „Azt gondolom, hogy az ország összes középkori hatalmaival: a hitbizományokkal és a holtkézzel, a gentry-vármegyével és az egész grófi-papi álkultúrával sokkal könnyebben és biztosabban vívhatnók meg a demokrácia harcát, ha magában a polgárságban és a népben nem élne egész sereg téveszme és célszerűtlen érzelem a múltat illetően.” Később hozzáteszi: „Mindezeket azért mondom el, Testvéreim, mert eszmeteremtől munkánk koronájának tartanám azt, ha egy modern, okos és becsületes magyar történelmet adhatnánk a magyar polgárság és a nép kezébe.” Ezt nevezi Ablonczy Balázs „nemzeti” álláspontnak?

A korra jellemző, hogy bár érvényben volt az 1886-ban kiadott belügyminiszteri rendelet, mely szerint a szabadkőműves-páholyok nem foglalkozhatnak politikai és vallási kérdésekkel, Jászi Oszkár és társai az 1908-ban létrehozott Martinovics-páholyban folytatott tevékenységükkel az ezeréves magyar állam felbomlasztásán dolgoztak. A politikai életben elért hatékonyságukat jelzi, hogy az 1918. október 31-i őszi forradalomban megalakult Károlyi-kormányban a miniszterek és az államtitkárok jelentős része (például Jászi Oszkár, Kunfi Zsigmond, Szende Pál) radikális szabadkőműves volt.

A feltárt dokumentumok vitathatatlanra teszik, hogy a korabeli szabadkőműves-mozgalmak meghatározó alakjai baloldali, ateista, s történetesen többnyire zsidó származású értelmiségiek voltak.

Természetesen hiba lenne, ha ez alapján ítélnénk meg az egész zsidóságot, gondoljunk csak Révay Mór Jánosné A bolsevizmus

napjai című könyvére, aki egyáltalán nem szimpatizált a baloldali radikálisokkal. Történelmi tényeket ugyanakkor nem szabad sem elhallgatni, sem figyelmen kívül hagyni. Mert az ekkor létrejött kulturális-társadalmi törésvonal ma is él, és egyfajta szellemi bűvópatakként része az életünknek. A különböző megközelítési módok sokszor a legváratlanabb kontextusban jelennek meg, hiszen a mai liberálisok között is vannak, akik mindmáig a szabadkőművesek felforgató akaratát követve viselkednek: „Bő száz éve fészkelődnek itt úgy, hogy egyre tágabb teret nyissanak maguknak: ők akarják diktálni, milyennek lássuk magunkat, történelmünket, elődeinket, mit higgyünk, mit ne, mit tekintsünk jónak, mit szépnek” (Bíró Zoltán: Magyar Hírlap, 2011. június 14.).

Az egész kérdéskör tabusításának nyilvánvalóan az a döntő oka, hogy a nyilvánosságra került dokumentumok ismeretében tagadhatatlan, hogy a baloldali, ateista értelmiség egy része meghatározó szerepet játszott a korabeli szabadkőműves-mozgalmakban. Nyílt vita és párbeszéd helyett azonban a hazai tudományos élet és a tömegtájékoztatás évtizedek óta elhallgatja a hazai baloldali, radikális szabadkőművesség befolyását és valós szerepét.

A korabeli törésvonal létezésére utal viszont Vásárhelyi Mária a magyar–zsidó együttélés múltjáról és jelenéről szóló írásában (Két középosztály, kétféle történelem 168 óra, 2007. február 1. 16-17. oldal). A kissé leegyszerűsített történelemszemléletet tükröző álláspont szerint „A mostani társadalmi szembenállás gyökerei valójában a 19. század második feléig nyúlnak vissza, és a középosztály megosztottságából fakadnak.”

A marxista megközelítésű gondolatmenet alapján az elmúlt százötven év két meghatározó társadalmi csoportja a lényegében tehetségtelen, gőgös és sértett magyar nemzeti-keresztény középosztály és a vele szemben álló tehetséges, pragmatikus, zsidó származású középosztály. Vásárhelyi konklúziója: „E két, párhuzamosan létező középosztály között ma is elevenen lüktető feszültségek alapja és ereje kísértetiesen idézi az évszázaddal korábbi viszonyokat. [...] A szélsőségesen megosztott társadalomban, a kétféle középosztály tagjai között élet-halál harc folyik. S ez a küzdelem nemcsak a középosztályok, hanem a társadalomfejlődés irányát is hosszú távra meghatározhatja.”

Ez a gondolatmenet is bizonyítja, hogy nagyon is élő és létező problémák sokasága található a szőnyeg alatt. Történelmünket szerves egészként kezelve, előítéletektől mentesen, a levéltári forrásokra és egyéb fellelhető dokumentumokra hivatkozva nyíltan fel kell tárnunk, hogy kik és milyen szerepet játszottak a szabadkőműves-mozgalmakban, s hogy ez utóbbiak milyen jelentős befolyást gyakoroltak a korabeli politikai és szellemi életre. Ideje lenne e kérdésekről higgadt, józan, tudományos diskurzust folytatni antiszemitázás és nácizás nélkül.

A szerző politológus, publicista